

стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо) та у різних формах.

У різні періоди підготовка кафедрою кваліфікованих спеціалістів здійснюється як на стадії базової педагогічної освіти, так і на етапах перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Викладачі кафедри постійно читають лекції та проводять майстер-класи на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників спеціальних та інклюзивних освітніх закладів для дітей з порушеннями зору в різних містах України (Київ, Кривий Ріг, Конотоп, Львів, Чернігів, Одеса, Тернопіль, Вигода тощо).

Величезним досягненням кафедри є проведення 4-5 травня 2006 року Першого Всеукраїнського з'їзду тифлопедагогів та створення з ініціативи її співробітників Всеукраїнської громадської організації "Асоціація тифлопедагогів України", до якої увійшли тифлопедагоги з усіх регіонів. Очолила асоціацію професор Є. П. Синьова. Згадана асоціація успішно працює і сьогодні, а кафедра є її науково-організаційним центром. З 2006 року по сьогодні, під редакцією викладачів кафедри видається науково-практичний журнал "Теорія і практика тифлопедагогіки" – Інформаційний бюлетень Всеукраїнської громадської організації "Асоціація тифлопедагогів України".

Співробітники кафедри активно вивчають світовий досвід підготовки кадрів-тифлопедагогів. Так, кафедра співпрацює з аналогічними кафедрами вищих навчальних закладів Росії, Білорусі, Литви, Польщі, Нідерландів, Німеччини, США, Словаччини тощо.

Підводячи підсумки роботи кафедри, можна з упевненістю сказати, що зроблено дуже багато, але на досягнутому кафедра не збирається зупинитися, оскільки 22-річчя – це прекрасний вік, і попереду безліч нового й цікавого, творчого і креативного у викладачів і студентів кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології.

О. П. Міхно

директор Педагогічного музею України,
кандидат педагогічних наук

К. М. Степанович

старша наукова співробітниця
Педагогічного музею України

НАЗУСТРІЧ ЧИТАЧЕВІ: ВІДКРИВАЄМО ФОНДИ ПЕДАГОГІЧНОГО МУЗЕЮ УКРАЇНИ

Від самого заснування на початку ХХ століття Педагогічний музей України служив великим науково-методичним центром Київського навчального округу, до складу якого входили Київська, Подільська, Волинська, Чернігівська, Полтавська, Хелмська губернії. Метою його було "дати працівникам нижчої і середньої школи можливість наочно, на зразках чи друківаних джерелах,

ознайомлюватися з найкращою постановкою навчально-виховної справи, а також з історією школи та її сучасним станом в Росії і за кордоном. Таким чином, музей має з одного боку сприяти нагальним практичним потребам викладання, з іншого – забезпечувати теоретичну, наукову розробку навчально-виховних питань" [3, с. 5].

Київський меценат Семен Могилевцев, на кошти якого для музею було побудовано спеціальне приміщення на вулиці Володимирській, пропонував значно розширити завдання музею: "його пряме завдання – сприяти розвитку освіти в народі, бути живим струменем безпосереднього в ньому спілкування тих же вчителів та інших науковців між собою і з народом шляхом лекцій та інших читань, які можуть найповніше сприяти якомога кращому поширенню необхідних просвітницьких та наукових відомостей, давши можливість і дорослим долучитися до освіти, маючи доступ до читальні при музеї та оглядаючи виставки, колекції та ін. навчальні посібники під освіченим керівництвом хранителів кабінетів, слухаючи лекції та пояснення" [3, с. 7].

Минуло понад 100 років, а мета діяльності та основні напрями роботи музею залишились незмінними. І в цьому – головний секрет успіху Педагогічного музею.

Однак сучасність вносить свої корективи і дає змогу піти назустріч якомога більшій кількості відвідувачів музею, зробити доступнішим і саме приміщення, і фонди музею.

Педагогічний музей України має багаті фонди (понад 46 тисяч одиниць зберігання), які складаються переважно з педагогічної літератури різних історичних періодів. У 2001 році частину фондів (близько 4 тисяч одиниць зберігання), а саме "Колекцію стародруків Педагогічного музею України", визнано науковим об'єктом, що становить національне надбання (Постанова Кабінету Міністрів України від 19.12.2001 №1709). Саме ця колекція викликає найбільший інтерес у вихователів, вчителів, викладачів ВНЗ, студентів та всіх, хто цікавиться історією української освіти і розвитком педагогічної думки.

Більшість найцінніших видань колекції оцифровано і доступ до електронних копій стародруків та рідкісних книг та журналів можна отримати у локальній комп'ютерній мережі музею і частково на музейному сайті <http://pmi.in.ua/>. На підставі наукового вивчення фондів музеєм започатковано дві видавничі серії, які виходять у двох варіантах – друкованому та електронному. Це видавничі серії "Педагогічні републікації", що популяризує і актуалізує маловідомі або призабуті праці вчених, педагогів, освітніх діячів минулого, та "Бібліофонд Педагогічного музею", кожен випуск якої є каталогом-путівником по книжкових колекціях музею і адресований дослідникам української культури, історикам, педагогам, книгознавцям, бібліографам, працівникам музеїв та всім, хто цікавиться історією педагогіки [1].

Але цим не обмежується робота музею щодо розширення доступу до своїх фондів. На тематичних виставках відвідувачам створена можливість ознайомитися з повнотекстовими статтями, книгами, які можна завантажити за допомогою QR-коду. Так, на виставці "Українська книга 1917-1921 рр." всі представлені у вітринах книги були доступні для завантаження [2].

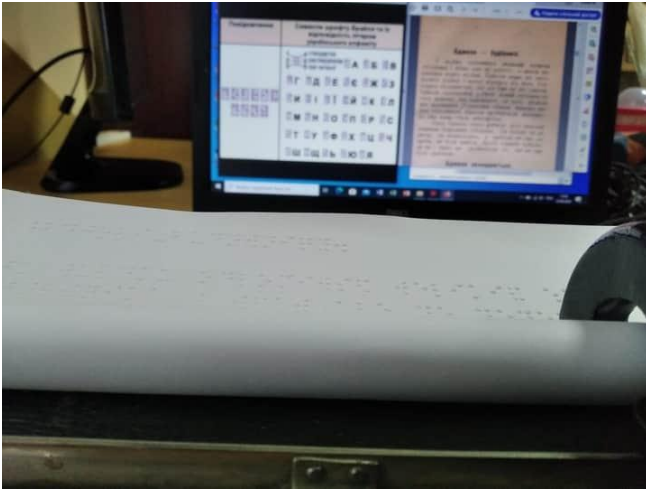
Останні 5 років музей активно займається питанням інклюзії та доступності музею для відвідувачів з порушеннями зору. Але лише цього року, набувши певного досвіду роботи з цією категорією відвідувачів, співробітники музею віднайшли можливість для створення доступних форматів фондкових колекцій та опису візуального контенту сторінки у соціальних мережах (ці описи можна знайти за хештегом #опис_зображень). Проведене невелике опитування серед осіб з порушеннями зору дало можливість з'ясувати найбільш вдалі і функціональні особливості програм для озвучення текстів, формати та вподобання наших відвідувачів. Загалом опитуванням на предмет уподобань форматів для читання було охоплено 30 респондентів, які мали обрати один з трьох запропонованих варіантів форматів: 1) файли у текстовому форматі doc., 2) аудіофайли з начиткою текстів, 3) відео з короткою історією видання та начиткою тексту. За результатами проведеного опитування, 3-є його учасників висловилися за файли формату doc. і аудіо; 1 – за формат відео; 15 – за текстовий формат і 11 – за аудіо з начиткою тексту. Таким чином, уподобання опитаної аудиторії схилиються до формату, в якому домінує текст.

На жаль, ті формати, в яких наразі музей має оцифровані книги, не підходять для перегляду такими відвідувачами. Але результати опитування дали імпульс та спрямували напрям руху: прийнято рішення переводити оцифровані книги у більш доступні формати та створювати аудіозаписи.

Створення такого новітнього для української музейної галузі продукту сприяє розширенню культурного світогляду широкої аудиторії по всій Україні. Зокрема для осіб з порушеннями зору це дає можливість самотужки ознайомитись з найяскравішими зразками друкованого національного надбання та доторкнутись до живої історії. Дорослим та дітям буде цікаво ознайомитись із старовинними дитячими журналами, збірками казок, оповідань, ігор тощо. Студентам та педагогам стануть у пригоді прижиттєві видання відомих педагогів, методична література та періодичні видання.

Всі доступні файли можна буде завантажити зі сторінки музею у фейсбук, а згодом і з сайту музею.

Підсумовуючи, хочемо нагадати слова одного з найвидатніших педагогів ХХ століття Джона Дьюї, які, на нашу думку, якнайкраще розкривають сутність музейної роботи загалом та інклюзивного її напряму зокрема: "Те, що в цивілізації цінується найбільше, створено не нами. Цінності створюються завдяки діянню і стражданню неперервної людської спільноти, в якій ми є ланкою. Ми маємо бути відповідальними за збереження, передачу, покращення і розширення цінностей, які нам дісталися, для того, щоб ті, хто прийде після нас, отримали їх в більш надійному і безпечному вигляді, щоб цінності стали більш доступними і чесніше розподілені між усіма, ніж це було за нас". Закликаємо всіх українських музейників взяти цей вислів американського педагога за дороговказ у своїй роботі.

Література:

1. Видавничі серії "Педагогічні републікації" та "Бібліофонд Педагогічного музею". URL: <http://pmi.in.ua/books/>(дата звернення: 25.05.2020).
2. Відкриття виставки "Українська книга 1917–1921 рр." (з фондів Педагогічного музею України). URL: <https://cutt.ly/tyAfInJ> (дата звернення: 25.05.2020).
3. Міхно О., уклад., (2009) Літописець української педагогіки (Педагогічний музей України: віхи становлення та розвитку). Київ. 36 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715477/>(дата звернення: 25.05.2020).
4. Martin Jay.(2002) *The Education of John Dewey. A Biography.* New York: Columbia University Press. P.488.

Ю. В. Патлань

провідний науковий співробітник
відділу архівів фондової збірки НЦНК
"Музей Івана Гончара" (Київ),
керівник міжнародної науково-дослідної групи
"Василь Єрошенко та його доба"

МЕТРИЧНИЙ ЗАПИС ПРО НАРОДЖЕННЯ ОЛЬГИ ІВАНІВНИ СКОРОХОД

На проблему розбіжностей дат народження Ольги Іванівни Скороходової, видатного тифлосурдопедагога, кандидата педагогічних наук у галузі психології, я звернула увагу, працюючи над статтею про неї. Це питання було б суто теоретичним, якби не мало величезного значення для тифло- та сурдопсихології та педагогіки, оскільки від нього залежить відповідь, наскільки рано Ольга втратила зір та слух, і, отже, наскільки були на той час сформованими перцептивні та ментальні здібності та навички дівчини.